ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ
ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ Φρ. Χρ. 10

Τιμή Φύλλου
10 λεπτά 10

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ — ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Α'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 31 Αὐγούστου 1903 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 278

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ

2

ΣΤΗ ΒΑΡΚΑ

Κατέβα στὴν ἀκρογιαλιά,
Νὰ μποῦμε στὰ βαρκοῦλα.
Κι ἂν εἶν' ἡ ἀγάπη μου παλιά,
θάναι καινούρια τὰ φιλιά,
Χρυσὴ μου Σμυρνιοπούλα.

Ἐδῶ τιμόνι, ἐγὼ κουπί,
Ὡσποῦ νὰ ξανοιχτοῦμε,
Καὶ τότες—ὅπως σοῦ το πῆ
Πῶς ἔχω τὸ φαλὶ ντροπὴ,
Τὸ αἷμά τ' νὰ πιοῦμε.

Ἐμᾶς καὶ τὸ κῦμα τὸ λαφρὸ
Γιὰ δένα ἀναγιαλιάζει,
Σὰ νὰ θυμᾶται τὸν καιρὸ
Ποὺ ἤμαν ἀπ' τὸν ἄστρω τὸν ἄφρο
Ἐκεῖνα ποῦ σοῦ χαϊάζει.

Ἔλα. Ἀφῆστε μὰν ἐδῶ,
Στὰ πέλαγα νὰ βγοῦμε,
Καὶ σ' ἕν' ἀπάτητο νησὶ
Νὰ ζήσουμ ζωὴ χρυσή,
Ὡσποῦ νὰ μαραθοῦμε.

Δ. Π.

ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΑ

[Ὁ κ. Ψυχάρης μᾶς ἔκανε τὴν τιμὴ νὰ μᾶς στείλῃ γιὰ τὸν «Νουμᾶ» ἕνα πολύτιμο κομμάτι ἀπὸ τὸ δεύτερο τόμο τῶν «Ρούων καὶ Μύλων» ποῦ σὲ λίγο βγαίνει. Εἶναι ὁ πρόλογος ἀπὰ πέντε ἄρθρα ποῦ θὰ καὶ τρία χρόνια ὁ ἴδιος ἔδωσε στὸ «Ἄστυ» γιὰ τὸ «Σύλλογο πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων»—ὁ πρόλογος τῆς γενναίας πολεμικῆς δηλ. ποῦ ἄφησε ἐποχὴ καὶ ποῦ ἀπὸ τὰ κατόπιν ἀποδείχτηκε δυστυχῶς πῶς ἤταν καὶ δίκαιο. Ἀπὸ τὸν πρόλογο αὐτὸ φαίνεται πόσο ὁ μεγάλος τῆς ἰδέας ἀπόστολος ἔχει μπῆ μὲς στὴν Ρωμαίικη ψυχὴ καὶ πόσο τὴν ἔχει καὶ στὰ πιὸ κατάβαθά της ἐξερευνήσει.]

Ἄκουσα πῶς ἔγινε φοβερὸ κακὸ στὴν Ἀθήνα, σὰ δημοσιεύτηκανε στὸ «Ἄστυ» τὰ πέντε μου ἄρθρα γιὰ τὸ Σύλλογο. Ποῦ νὰ τὴ φανταστῶ τέτοιο πρᾶμα; Πολὺ ἀπόγνωσα μάλιστα σὰν ἔμαθα πῶς ἕνας ἥσυχος φρόνιμος ἔμπορος πήγαινε κ' ἔλεγε γιὰ «τὰ σκαιὰ ὕβρεις» τοῦ Ψυχάρη. Μόλις ἤθελα νὰ τὸ πιστέψω. Ἐγὼ νόμιζα πάλε πῶς ὁ καλὸς ἔμπορος θὰ χαιρόταν, ἀντὶς νὰ θυμώνῃ, γιατί, ὅσο κατάλαβα τουλάχιστο ἀπὸ τὰ λόγια του ἀφτά, ὁ ἔμπορός μας θάναι κανένας φίλος τῆς καθαρέβουσας. Ἡ καθαρέβουσα ὅμως τί θέλει; Θέλει νὰ μᾶς ξαναφέρῃ πίσω στὰ χρόνια τα παλιά, νὰ γράφουμε δηλαδὴ σὰν τὸν Ξενοφώντα καὶ τὸ Δημοσθένη. Τὸ λοιπὸν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ πειράχτε ὁ ἔμπορος; Ἡ θάναι ἡ ἀμάθεια τοῦ λεγάμενου τρομάρα, ἢ θὰ τὸ εἶπε νὰ κολακέψῃ-ἐπειδὴ ἀφοῦ τοὺς ἀρχαίους ἀγαπᾶει, ἂς ἀνοίξῃ κ' ἕνα Δημοσθένη, νὰ δῇ «σκαιὰ ὕβρεις», ποῦ λέει; Νὰ τοῦ ἀραδιάσω μερικές; Ἄλλο τίποτις. Ὁρίστε. «Ὦ κάθαρμα», φωνάζει τοῦ Αἰσχίνα, «ὦ κατάρατε γραμματαύχων, «ὦ τριταγωνιστά». Μὰ δὲν εἶναι ἀφτὰ τίποτα. Τοῦ βρᾶκε καὶ κάτι ἄλλα ὀνόματα: «σπερμολόγος, περίτριμμα' ἀγοραῖος, ὄλεθρος γραμματεύς». Καὶ θαρεῖτε πῶς φτάνει; Μὴν τὰ βάλετε μὲ τὸ νοῦ σας. Πρέπει νὰ μᾶς τὸν κτύπῃ κομμάτια' «πονηρὸν ἄνδρες Ἀθηναῖοι πονηρὸν ὁ συκοφάντης καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον· τοῦτο δὲ καὶ φύσει κάκιστον· ἐκ τοιούτου ἐστὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεπονηκὸς οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς πιθηκος, ἀγοραῖος, Οἰνόμαος, παράσημος ὑπόκρισις». Τώρα πρέπει καὶ τὸν πατεράκη του νὰ βρίσῃ· «πότερ' ὡς ὁ πατήρ σου Τρόμης ἐδούλευε παρ' Ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ Θησείῳ διδάσκοντι γράμματα, γρίνιας παχείας ἔχων καὶ ξύλον», καὶ τί, μάνναι του τὴν τιμὴν νὰ τσαλαπατήσῃ «ἢ ὡς ἡ μήτηρ σοῖς μεθύουσι γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ Καλαμίτῃ ἤρῳ χωμένη, τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε;» Ἔνοια σας, κι ἀκόμα δὲ σύγκασε τὸ θεριό· «δῦο συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν πατέρ, ἀντὶ Τρόμητος ἐποίησ' Ἀτρόμητον, τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ Γλυκυθέαν, ἣν Ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν». Πῶς σᾶς φαίνεται; Ἐγὼ τώρα ντρέπομαι, γιατὶ ἀλήθεια τί θάλεγε ὁ Δημοσθένης γιὰ τοὺς ξεπεσμένους, ἀδύναμους ἀπογόνους του, ποῦ πάνε ἥσυχα καὶ μ' ἕνα χαμόγελο, ποῦ τὸ νομίζουν ἀττικό, τοῦ μιλοῦνε ἔξαφνα γιὰ μιὰ μύτη;

Πρέπει θαρρῶ νὰ βλέπῃ πάντα κανεὶς τὰ πράμματα μὲ κάποια ψυχραιμία - ἡ λέξη ἀφτὴ θάρεσῃ βέβαια τοῦ ἥσυχου ἐμπόρου. Πρέπει ὄχι μόνο νὰ μὴ θυμώνῃ, πρέπει καὶ νὰ κρίνῃ. Νομίζω πῶς ἡ λογικὴ καὶ τὸ πάθος, δηλαδὴ ὁ νοῦς ποῦ σφιχτοδένει μαζὶ τὶς ἰδέες κ' ἡ καρδιὰ ποῦ συναρπάζεται γιὰ τὴν ἰδέα, δὲν εἶναι πράματα ποῦ τὰ βρίσκει κανεὶς καὶ στοὺς δρόμους· τάχουνε μάλιστα γιὰ σπάνια, πολὺ σπάνια, καὶ σὰν τὰ δῇ κανένας ἀδερφωμένα σ' ἕνα ἔργο τῆς φιλολογίας, θἀνοίξῃ τὰ μάτια του, θὰ τὸ μελετήσῃ, δὲ θὰ πῇ πῶς εἶναι γιὰ πέταμα τέτοιο ἔργο. Τὸ πάθος κ' ἡ λογικὴ ἔκαμαν τὰ ἔργα τὰ καλήτερα, καὶ παρατήρησαν ὅσοι ξέρουν πῶς ἔρκολα δὲν τὰ βρίσκουμε ἀφτὰ ἑνωμένα. Τὸ πάθος, ἀκόμα μοναχό του, ἀκόμα καὶ χωρὶς λογικό, δὲν καίει τοῦ καθενὸς τὴν καρδιά. Οἱ περισσότεροι ἀδιαφοροῦνε, ραγατέβουνε, δὲν τοῦ μέλει γιὰ τίποτις, εἶναι σὰν τοὺς Χιώτες. Τί νὰ σκοτωνόμαστε, λέει; Ἄλλοι πάλε, δὲν τοὺς λείπει τὸ πάθος, μόνο ποῦ εἶναι γιὰ τὸ κακό, πίνουνε, μεθοῦνε, παίζουνε, τρέχουνε στὴν Μπόρσα, γδέρνουνε τὸν κόσμο γιὰ νὰ κερδίσουνε, γιὰ νὰ θησαυρίσουν ἀφτοί, ἢ τὰ πετοῦν ἀπὸ τὸ παράθυρο, τρώνε τὴ ζωή τους στὶς γυναῖκες, στὰ χαρτιά. Πάθος γιὰ ἰδέα μοῦ φαίνεται πῶς ἔχουνε πολὺ λίγοι. Μὰ κ' οἱ λίγοι ποῦ τόχουνε, δὲν ἔχουνε πάντα καὶ λογικὴ μαζί. Πάθος καὶ λογικὴ σμίγουνε πολὺ δύσκολα, γιατὶ τὸ πάθος εἶναι φωτιά, ἡ λογικὴ νερὸ κρουσταλλένιο. Τυχαίνει ὅμως πολλὲς φορὲς νάχῃ ἕνας λογικὴ συνάμα καὶ πάθος, μὰ ἡ λογικὴ του, ἀντὶς νὰ πάῃ τὸ δρόμο της ἴσια, τοῦ τὰ στραβώνει ὅλα, ἐπειδὴς κ' ἡ ἀρχή της εἶτανε στραβή. Δὲν πειράζει. Μήτε τέτοιο εἶδος λογικὴ συνηθισμένο πρᾶμα δὲν εἶναι, κάτι κι ἀφτό. νὰ εἶσαι ἄξιος θηλαδὴ νὰ δένῃς αὐτὴν ἰδέα μὲ τὴν ἄλλη, νὰ τὶς κάνῃς γερὴ ἁλυσίδα, νὰ εἶναι τὸ συμπέρασμά σου σωστό, ἀκόμα καὶ τὰ δὲν εἶναι ἡ ἀρχή σου σωστή. Πέβαια, πιὸ καλήτερο, μὰ καὶ πιὸ σπάνιο, νάχῃς συνάμα καὶ πάθος γενναῖο κι ἀλάθεφτη λογική. Κι ἀπὸ ποῦ θὰ φανῇ πῶς εἶναι; Θὰ φανῇ ἀπὸ τὴ δυσκολία ποῦ θὰ φέρῃ τοὺς ἄλλους νὰ τῆς ἀποδείξουνε τὸ ἐναντίο ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ τοὺς ἀπόδειξε, καὶ νὰ τῆς ἀπαντήσουνε ἀλλιῶς παρὰ μὲ τὸ νὰ βρίζουνε ἢ νὰ λένε πῶς τοὺς βρίζει ἡ λογική.

Τὸ γράφω αὐτὰ ἐδῶ, μὲ τὸ συμπάθειο, γιὰ τὸν ἔμπορό μας, ἴσως καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους, γιατὶ καὶ στοὺς τόπους τοὺς πολιτισμένους, ἔχουν οἱ περισσότεροι ἀνάγκη νὰ πᾶς νὰ τοὺς πῇς· «Καλέ, κοίταξε, ἀφτὸ εἶναι καλὸ πρᾶμα, κ' εἶναι καλὸ γιὰ τὸν τάδε καὶ τάδε λόγο·» τότες μόνο θὰ τὸ ξαναποῦνε κι ἀφτοὶ πῶς ναί, κ' εἶναι καλὸ· μεγαλήτερη ὅμως ἀνάγκη νὰ λὲς τέτοια λόγια σὲ κείνους ποῦ δὲν πράφταναν ἀκόμη πολλὰ νὰ διαβάσουνε, ποῦ δὲν ξέρουνε νὰ συγκρίνουνε, ὅσο κι ἂν τοὺς φτειάνεις ἐσὺ βιβλία ποῦ μὰ τὸ Θεό τους εἶναι ἀνίκανοι νὰ καταλάβουνε τί ἀξία μπορεῖ νάχουν ἀφτὰ στὴ φιλολογία ἑνὸς λαοῦ. Δική μου δουλειὰ δὲν εἶναι νὰπροφασίσω τί ἀξίζουν καὶ τί δὲν ἀξίζουν τὰ βιβλία καὶ τἄρθρα τὰ δικά μου. Δὲ μὲ μέλει καὶ πολύ, γιατὶ δὲ μὲ κόφτει γιὰ τὴν τέχνη, προσπαθῶ μόνο καὶ μόνο νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια. Μὰ ἔχω τουλάχιστο, μοῦ φαίνεται καὶ τὸ δικαίωμα νὰ πῶ τοῦ καλοῦ μας τοῦ ἐμ-